

Nr 106.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående restaurering av Gustaf III:s paviljong i Haga; given Stockholms slott den 21 februari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Henning Leo

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 21 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Leo:

I sin berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1934—30 juni 1935 hava riksdagens revisorer under § 23 yttrat sig ifråga om istandsättande av den i Haga utanför Stockholm belägna byggnad, som kallas Gustaf III:s paviljong. I anslutning till en i berättelsen intagen

promemoria av byggnadsrådet R. Hjorth angående erforderliga åtgärder i berörda avseende hava revisorerna anfört:

Revisorerna hava velat fästa riksdagens uppmärksamhet på den fara för förstöring, som hotar Gustaf III:s paviljong i Haga och framför allt dess konstnärliga och även i ekonomiskt hänseende mycket värdefulla inredning. Det är uppenbarligen angeläget att underhållsåtgärder av skilda slag snarligen vidtagas, och torde i samband därmed jämväl böra övervägas, huruvida och i vilken utsträckning rekonstruktion av rumsinteriörer bör genomföras. Revisorerna vilja för sin del förorda, att efter verkställd utredning i kostnadshänseende erforderligt anslag för ifrågasvarande ändamål beviljas, och tillåta sig revisorerna ifrågasätta, huruvida icke möjligen anslaget med hänsyn till ändamålets natur i så fall bör uppföras under riksstatens sjätte huvudtitel.

I skrivelse den 18 januari 1936 har byggnadsstyrelsen gjort framställning om anslag till restaurering av Gustaf III:s paviljong.

Byggnadsstyrelsen meddelar till en början, att *riksmarskalksämbetet* i skrivelse till styrelsen den 21 december 1935 anfört i huvudsak:

Gustaf III:s paviljong vid Haga utgjorde det mest representativa prov Sverige ägde på den arkitekturstil, som konungen omhuldade efter sin italienska resa. Den rymde några av landets elegantaste rumsinteriörer, dekorerade av Louis Masreliez i festlig nyklassicistisk stil. Som historiskt minnesmärke vore den på ett alldeles särskilt sätt knuten till Gustaf III och hans tidevarv.

Det hade sedan någon tid varit tydligt, att paviljongen hotades av förstörelse, om ej en grundlig reparation snarast vidtoges, och det vore endast av statsfinansiella skäl som framställningen om statsanslag för detta ändamål hittills fått anstå. Riksmarskalksämbetet hade också i likhet med ståt-hållarämbetet på Haga slott haft uppmärksamheten fäst på det otillfredsställande skick, i vilket detta vackra byggnadsverk befunno sig. På sista tiden hade emellertid förstörelsen såväl av själva byggnaden som av den konstnärliga inredningen ökat och komme att fortgå, om icke förebyggande åtgärder vidtoges.

Ämbetet ansåge, att det måste betraktas som ett riksintresse, att denna paviljong vidmakthölles, och funne det därför i högsta grad angeläget, att snarast möjligt något åtgjordes, icke blott för att hindra förfallet utan även för att, så vitt ske kunde, återställa denna vackra arkitektoniska skapelse i dess ursprungliga skick.

Med överlämnande av en framställning i ämnet från ståt-hållarämbetet på Haga slott, åtföljd av ett av byggnadsrådet R. Hjorth upprättat preliminärt kostnadsförslag för arbeten om tillhoppa 125,100 kronor, hemställde riksmarskalksämbetet, att byggnadsstyrelsen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om anvisande av medel för ändamålet. Erforderligt anslagsbelopp kunde lämpligen fördelas på två år. Riksmarskalksämbetet förutsatte även, att arbetena, om de komme till stånd, skulle utföras av byggnadsstyrelsen i samråd med chefen för husgerådskammaren, under vilkens vård och ansvar paviljongens lösa inredning stode.

Byggnadsstyrelsen meddelar vidare, att *riksantikvarien* i avgivet yttrande den 8 januari 1936 förklarar sig finna det ur kulturhistorisk synpunkt i hög grad önskvärt, att en restaurering av paviljongen komme till stånd, samt

livligt förordat, att arbetet utfördes enligt det av Hjorth upprättade preliminära förslaget. Riksantikvarien hade även särskilt framhållit betydelsen av att möjlighet bereddades att i ett sammanhang utföra byggnadens fullständiga restaurering och rekonstruktion i så stor utsträckning detta visade sig möjligt.

Det av byggnadsrådet Hjorth uppgjorda, den 30 november 1935 dagtecknade preliminära kostnadsförslaget innefattar följande huvudposter:

	Kronor
Yttre underhåll, dränering och grundförstärkning	18,160
Nya fönster jämte innanfönster.....	13,440
Inre underhållsarbeten.....	20,180
Rekonstruktion av vissa rums fasta inredning	20,020
Rekonstruktion av entresolvåningen	13,800
Elektrisk värmeinstallation	14,400
Elektrisk belysningsinstallation.....	2,900
Förändring av vatten- och avloppsledningar.....	200
Oförutsedda utgifter, fotografier, kopior m. m.	10,000
Arvode åt arkitekt	5,000
Arvode åt konsthistoriker	4,000
Preliminär utredning, arvoden till konservator och värmeexpert	3,000
	Summa kronor 125,100

För egen del har *byggnadsstyrelsen* anfört:

I likhet med riksmarskalksämberbetet och riksantikvarien kan byggnadsstyrelsen vitsorda det trängande behovet av en mera genomgripande restaurering av Gustaf III:s paviljong än som är möjlig utföra med de till buds stående årliga anslagsmedlen till underhåll av Haga slott och övriga till kungsgården hörande byggnader.

Styrelsen vill emellertid understryka, att bevarandet av byggnadens märkliga interiörer är den ur konst- och kulturhistorisk synpunkt och jämväl med hänsyn till det allmänna intresset viktigaste uppgiften, men styrelsen vill samtidigt betona, att, om dessa interiörer nu iståndsättas, själva byggnadens underhåll givetvis icke får åsidosättas.

I likhet med riksantikvarien ansluter sig styrelsen i princip till det av byggnadsrådet Hjorth framlagda preliminära förslaget. Om medel beviljas för arbetenas utförande, bör emellertid detta efter fortsatta utarbetningar utarbetas till ett fullständigt restaureringsförslag, som, då byggnaden är upptagen i förteckningen över staten tillhöriga byggnadsminnesmärken, före arbetenas utförande skall gillas av byggnadsstyrelsen efter samråd med riksantikvarien.

Styrelsen vill framhålla, att den framlagda kostnadsberäkningen, slutande å 125,100 konor, endast är preliminär och alltså icke kan på utredningens nuvarande ståndpunkt anses definitiv. Såväl vid det fortsatta utarbetandet av förslaget som vid arbetenas utförande kunna nämligen oförutsedda omständigheter inträda. Bland annat föreligger sålunda svårighet att nu bedöma arten och omfattningen av den erforderliga grundförstärkningen, innan genom borringar och provgrävningar markens beskaffenhet undersökts, vilket bör ske vid för dylikt arbete lämpligare årstid än den nuvarande. Styrelsen vill därför hava förutskickat, att ytterligare anslagsmedel framdeles kunna komma att erfordras för grundförstärkningsarbetet.

Beträffande kostnadsförslaget vill styrelsen i övrigt erinra följande.

Det för dränering och övriga åtgärder mot fukt beräknade beloppet anser styrelsen böra ökas med 1,000 kronor.

De nuvarande stuprören av galvaniserad plåt böra utbytas mot rör av kopparplåt, vilket ökar kostnaderna med 1,200 kronor.

Posten för anordnande av nya fönster är för knappt beräknad och bör höjas med 2,700 kronor.

Vid senare undersökning har det visat sig, att kalkstensgolvet i paviljongens vestibul behöver omläggas på helt nytt friliggande bjälklag, varigenom kostnaderna ökas med 1,400 kronor.

Posten »rekonstruktion av vissa rums fasta inredning» anser styrelsen böra höjas med 1,200 kronor.

Med hänsyn till arbetets karaktär bör jämväl posten oförutsedda utgifter ökas med 2,500 kronor.

I kostnadsförslaget är icke upptagen någon post för kontroll av arbetet, för vilket ändamål med hänsyn till arbetets vikt bör beräknas ett belopp av 4,000 kronor.

En i byggnaden för närvarande anordnad alarmanläggning synes styrelsen böra utbytas mot en mera effektiv och mindre vanprydande anordning med s. k. fotocell. En dylik anläggning torde draga en kostnad av 4,500 kronor.

Såvitt byggnadsstyrelsen för närvarande kunde bedöma, syntes alltså de för ifrågavarande restaureringsarbete hittills preliminärt beräknade kostnaderna å 125,100 kronor böra höjas med sammanlagt 18,500 kronor till 143,600 kronor. Arbetena borde kunna bedrivas i en följd, och kostnadsbeloppet borde lämpligen fördelas med 94,000 kronor på budgetåret 1936/1937 och resten på budgetåret 1937/1938.

Slutligen har byggnadsstyrelsen framhållit, att driften av den föreslagna uppvärmningsanordningen givetvis komme att draga viss årlig kostnad, som torde kunna beräknas till minst 3,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har hemställt, att för påbörjande av restaurering av Gustaf III:s paviljong vid Haga slott måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas ett reservationsanslag av 94,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vid besök på platsen har jag i likhet med riksdagens revisorer blivit övertygad om angelägenheten av en restaurering av Gustaf III:s paviljong i Haga, vars konst- och kulturhistoriska värden äro betydande. Ehuru anslag för ändamålet icke beräknats i årets statsverksproposition, vill jag med hänsyn till föreliggande omständigheter förorda, att lämpligt belopp äskas av riksdagen redan för nästa budgetår.

Enligt vad byggnadsstyrelsen uppgivit skulle kostnaderna för restaurering av paviljongen i den omfattning, som i det föregående angivits, och inrättande av värme- och belysningsanordningar kunna beräknas uppgå till 143,600 kronor, av vilket belopp styrelsen ansett 94,000 kronor böra anvisas för nästa budgetår och återstoden för budgetåret 1937/1938. Kostnadsberäkningen är emellertid, såsom byggnadsstyrelsen framhållit, endast preliminär, och särskilt grundförstärkningsarbetenas utförande kan visa sig draga ytterligare kostnader.

Mot omfattningen av de föreslagna arbetena har jag icke funnit anledning till erinran. Vad beträffar storleken av det anslag för ändamålet, som erfordras för budgetåret 1936/1937, har jag emellertid funnit en minskning i förhållande till byggnadsstyrelsens förslag lämpligen böra kunna ske utan

eftersättande av de omedelbart påkallade åtgärderna. Av byggnadsstyrelsen på min anmodan härutinnan verkställd utredning visar, att arbetena under sagda budgetår kunna begränsas så, att det erforderliga anslagsbeloppet kan nedsättas till 45,500 kronor. Denna summa omfattar kostnader för grundförstärkning, dränering och övriga åtgärder mot fukt, reparation av yttertak, sockel och yttertrappor samt omläggning av vestibulens golv, vidare installation av anordningar för elektrisk värme och belysning samt förändring av vatten- och avloppsledningar ävensom slutligen oförutsedda arbeten, kontroll, preliminär utredning m. m.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot det sålunda framlagda begränsade förslaget, vill jag tillstyrka, att för ifrågavarande ändamål ett anslag av 45,500 kronor äskas för nästa budgetår. Anslaget torde bära utgå av skattemedel i allmänhet och upptagas under sjätte huvudtiteln.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *restaurering av Gustaf III:s paviljong i Haga* för budgetåret 1936/1937 under sjätte huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av ..... kronor 45,500.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Waldemar Wiens.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DIVISION OF THE PHYSICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

REPORT OF THE
COMMISSIONERS OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO

FOR THE YEAR
ENDING JUNE 30, 1911

CHICAGO: THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS, 1911.

PRINTED BY THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS